

נאמר של נייר

ד"ר ג'יימס בונד עופרת בפעולה ★ תיסכולי שנת

השבתון האקדמי ★ תחלופת נשים מרתקת של פרופסורים ★

100 שנות ספרות עברית בי"ז עמודים ★ הטריק האקדמי של זקס

מקור

מתתיהו 007

את שמו ניתן למצוא תחת שמות רבים בעיתונות: גידעון ברחיים (חיים קליס); ג. מוכרמכשיריכתיבה (הארץ); גידעון עופרת (על המשמר) וגידעון עופרת פרידלנדר במעריב. את הקריירה שלו בתרבות הישראלית הוא החל כספר תחת הכותרת על האסתטיקה של התיאטרון האפיק. ספר שאת זכות היוצרים לו היה ראוי להעביר ליוזשיו של ברטולד ברנט, שהי רובו, מכיל את האורגנון הקטן של ברכת.

בקכות ספר זה עורך גידעון עופרת-פרידלנדר גיחה לעולמה של שירה, ופירסם בתרגום לעברית את שירים אחרים לזק פרוור. ספר אחר והפעם תחת שם המחבר: גידעון עופרת הוא השיפוט האמנותי - קריטיקונים אנטוני פורמאליסטיים לביקורת אמנות... של עטיפתו ניתן להבחין כמר פרידלנדר-עופרת יושב בכורסתו ומתבונן בהשיפוט האמנותי שלו בתצלום מאוד אנטיופורמאליסטי. הספר האחר והיחיד בעל ערך כלשהו ברשימת עופרת-פרידלנדר הוא ספרו הדראמה הישראלית... ספר המציג חתך דורות ונושאים של התיאטרון הישראלי.

לא הייתי נוקק לפירוט זה של תרומת דוקטור גידעון עופרת-פרידלנדר לאות העברית ולמכור

- גידעון פרידלנדר - על האסתטיקה של התיאטרון האפיק; הוצאת ציריקובר; 154 עמודים (כריכה קשה).
- זק פרוור - שירים אחרים; תרגום: גידעון פרידלנדר; הוצאת עקד; 37 עמודים (כריכה רכה).
- גידעון עופרת - השיפוט האמנותי, קריטיקונים אנטיופורמאליסטיים לביקורת אמנות; הוצאת דקל; 297 עמודים (כריכה רכה).
- גידעון עופרת - הדראמה הישראלית; הוצאת ציריקובר; 328 עמודים (כריכה קשה).

נות הרפוס התעשייתיות שלה, אלמלא סיפרון דק שלו, תחת הכותרת המסע אל מתתיהו ש' אותו קראתי החרוש.

המסע אל מתתיהו עשוי לשמש אפיטופוס בעל עניין סוציולוגי (ובוראי ספרותי) על עופרת-פרידלנדר, כמייצג של תופעה אקדמית השוררת בקרב חלק מעובדי האוניברסיטות, העוסקים במחקרים בשולי התרבות, בעוד שהם בעלי שקיקה חסרת מעצורים להפוך ליוצרים של ממש.

בסיפרו זה עורך גידעון עופרת-פרידלנדר (שנולד תחת השם גידעון פרידלנדר, שעבר את שמו לגידעון עופרת - ובדומה ליצחק אורסז, ששב לשם לידתו אורבך - חזר לשם בתולדות) נסיון ספרותי רדוד והדמימדי, שלא היה עומד בכל קנהיבקות של מחקריו האסתטיים-אקדמיים, אילו היה עליו לבקרו ככלים אלה.

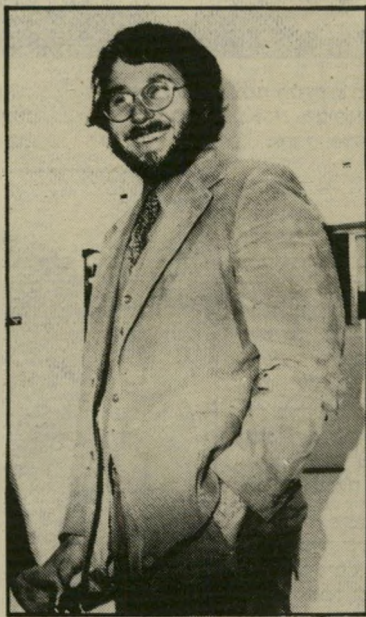
המסע אל מתתיהו הוא נסיון-נפל ספרותי לצאת בעקבותיו של פסל, פרי יצירתו של מייסד בצלאל הפרופסור בוריס ש"ץ. גישתו הראשונה של המסע אל מתתיהו תוארה בסידרת מאמרים עיתונאיים, שעופרת-פרידלנדר פירסם במסוף הארץ לפני יותר משנה. אף שהאסתטיקן עופרת-פרידלנדר נכשל כאשר האמין כי מה שטוב למגוון סוף-שבוע, שבו ניתן לעטוף את הדגים בשבוע שלאחריו, עשוי להיות חומר של ממש בספר בעל יומרות ספרותיות כפי שהוא עשה בהמסע אל מתתיהו. גם תהיכה של ד"ר עופרת-פרידלנדר פעלה נגדו במהלך חיבור המסע אל מתתיהו, כאשר לקראת סוף סיפרו, וסוף מסעותיו הבלשיים הוא מתגלה ככלי-מערומי האקדמיים, כמי שלא ברק כהלכה את הרקע ליציאתו לעולם הרחב, בעקבות פיסלו של ש"ץ, ומוכיח באמצעות קטע קטן של ש"ץ עגנון, שכל המסע אל מתתיהו היה לריק.

מסעו של ד"ר גידעון עופרת-פרידלנדר בעיקבות הפסל מתתיהו של ש"ץ, המתחיל בירושלים עובר דרך בירת בולגריה, ניירויק, סיינט-לואיס ומסתיים בירושלים; כתוב כחיבור בינוני והדמימדי של תלמידי הכיתה השביעית,

גידעון עופרת - המסע אל מתתיהו; הוצאת שוקן; 127 עמודים (כריכה קשה).

המנסה להרשים את המחנך בחיבור רבי-פרטים. ד"ר עופרת-פרידלנדר חסר כל ניצוץ של כישרון יצירה ואינו מצליח לכסות ולהסתיר חיסרון זה במהלך 127 עמודי המסע אל מתתיהו.

המסע אל מתתיהו הוא ספר-מסע משעמם, רצוף במידע יומרני ובהרפתקות, הרחוקות מלהיות מרתקות, למרות יומרתו של עופרת-

דוקטור סופר עופרת סוכן חשאי מטעם עצמו

פרידלנדר להכניס מימד כלשהו של מיסטריוז ומתח לסיפרו. הספר רצוף בתיאורים ילדותיים של מי שניזון מספירימתח והרפתקות זולים וסורטיטולוויזיה ישנים, המתארים את עולם המתחים הבינושי.

תיאורים ילדותיים אלה מגיעים לשיאם בחווייתו של עופרת-פרידלנדר בסופיה, בירת בולגריה, שם הוא מחפש אחרי מידע העוסק בפרופסור ש"ץ. שנימנה עם מייסדי האקדמיה

הבולגרית לאמנויות. ימי שהותו של עופרת-פרידלנדר מעבר למסך הברזל נקראים כפארודיה שחוקה ומשממת על סוכן 007 עופרת-פרידלנדר מסתובב עם כלי-עבודה של סוכנים חשאים: אני מצלם עמודים במצלמה העתירה פרידלנדר הערה תת-הכרתית בנושא מעמרו האקדמי: כמות הטפסים שעלי למלא כאן היתה מכתירה איתי מזמן בסרפוסורה...

הקטע הפתטי ביותר, בפרק הריגול של עופרת-פרידלנדר, הוא האיום הטלפוני שהוא מקבל: אתה חייב לצאת את בולגריה. משהו רע יקרה אם לא תפתלך מהר... איום, הנאמר לעופרת-פרידלנדר בעברית, ואז סוכן חשאי עופרת-פרידלנדר 007, מספר: שכבתי על המיטה בבגדי וספרתי את השעות... ועל עויבתו מספר הסוכן החשאי מטעם רמיונו: אניני זוכר את הדרך לנמלה-עופרת: החיפוש המדויק בכלי הצפנת המצלמה העתירה, החקירה הלא נעימה... וכך סידר הסוכן עופרת-פרידלנדר, את סוכני השירות החשאי הבולגרי הפרימיטיבי (תוך התעלמות מכך, שסוכנים אלה התמחו בקטילת יריבים במערב אירופה באמצעות חורי מטריות מורעלים - ואני ממליץ לעופרת-פרידלנדר להתרחק בשנים הקרובות ממיטריות, כאשר הן שם).

גם המשך המסע אל מתתיהו אינו עשוי להכניס את הקורא למתח בלשי או אינטלקט טואלי כלשהו. גם התיזות של ד"ר עופרת-פרידלנדר אודות פיענוח מה שהוא מכנה רצועת ש"ץ לרוחב ארצות-הברית, לא היתה זוכה לציון-חיובי, בבחינת כניסה לחוג לאמנות באוניברסיטה העברית בירושלים.

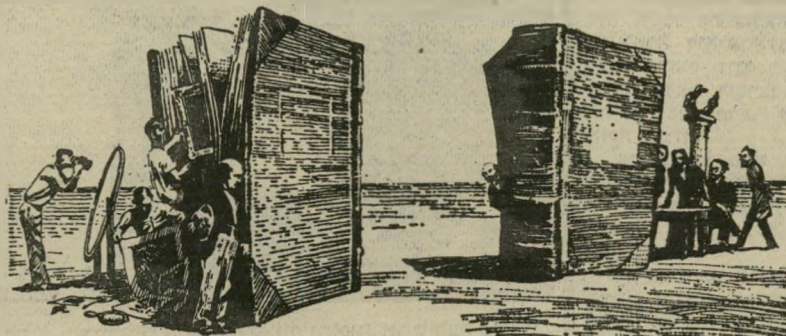
לקראת סוף המסע על מתתיהו הבין מן-הסתם ד"ר עופרת-פרידלנדר כי סיפורו שטוח ואינו מרתק קורא כלשהו, לכן, בפרק המסתיים שעלילתו בירושלים, הוא נמלט מהעובדות (כדי לטשטש את חוסר-הערך המדעי של חקירתו) ובעזרת צייר-מסורף ירושלמי בשם שלום רייזר, הוא עורך מאמצים עילאיים כדי להפוך ספר זה לבידיון, אך גם את זה הוא עושה באותו חוסר-כישרון שבו כתב את הפרק הגיימס בונד, שעלילתו מתחשבת בסופיה.

לקורא העשוי למצוא עניין ברמותו של בוריס ש"ץ, עדיף שירכוש את קטלוג התערוכה בצלאל של ש"ץ, שראה אור באחרונה בהוצאת

נכדי הקריקטורות האקדמיות של ש"י עגנון

הסתם, להקדיש את חייהם למחקר של ממש, ואת רשימת פירסומיהם המדעיים הם מעדיפים לפרסם בג'ונגל-האזותיות המשתולל בישראל. סיפורי פרוזה (ראה: מתתיהו 007). סיפורי שירה (ראה: שיקפולי האקדוחן). מן הסתם, צדק מי שאמר: פני האקדמיה כפני הרוד. הם קלים בהופעות פומביות, מוכרים נפשם בעבור קשקשת ואז ברברת על מסך הטלוויזיה, שהוא מריום רדוד מטבעו, וממירים את הפירסומים האקדמיים בהופעות טלוויזיה (הגריל לעשות מכולם ד"ר גידעון עופרת-פרידלנדר, שהופיע בשעה טובה, והעדיף לתרום לתרבות הישראלית מידע על אספנות ומיסחר-אמנות מאשר על אסתטיקה, שהיא עיסוקו האקדמי).

הקורא הרוצה לדעת עד כמה דלילה תרומתם של דוקטורים ופרופסורים אלה לתרבותנו, מומלץ לו להתבדר בריפרוף, ב"רומן" של עופרת-פרידלנדר וב"שיריו" של אריה זקס. ספרים המייצגים את תת-הקריקטורה האקדמית, שאפילו ש"י עגנון לא ראה בחלומותיו הרעים ביותר, כאשר שרטט קריקטורות ספרותיות מעולות מהווי האוניברסיטה העברית של שנות הארבעים.

מילחמות של פרופסורים בספרות חצי-פרופסור וחצי-סיפור גמור

החוויה הישראלית

אשרי הסופר ש"י עגנון, שלא זכה לחיות בימים אלה, ולעקוב אחר אותו נוף תרבותי חדש של פרופסורים ודוקטורים משועממים, שאקדמיה קטנה עליהם, והם מציפים את השוק ב"יצירות ספרות" שאותן הם מחברים במונם החופשי, ובשנות השבתון שלהם. אין ספק שלו חי עגנון בימנו, היה מדביק לתואר הגנאי שלו "פרופסור גמור", תוספת האומרת: חצי פרופסור וחצי סופר גמור.

מדור זה מתייחס השבוע לתיסמנות הדוקטור והפרופסור המשועממים, בעלי היומרה היצירתית, שאינם דומים לרוד המייסדים האקדמי, אותו רוד שהוציא מתוכו דמויות כגרושום שלום, ש"ה ברגמן, א. אורבך; ישעיהו ליבוביץ, די שרמן ועוד עשרות פרופסורים, שהקדישו את חייהם להתמקדות בנושא, ניפויו, לימודו, פיענוחו, כתיבתו והבאתו במתכונת שתעמוד לדורות הבאים.

קמוצו על איכותם של אותם דוקטורים ופרופסורים גמורים, כלשונו של ש"י עגנון, סיפר לי פעם מליכה שאגרי, שציטט אמירה של ש"ה ברגמן למרטין בובר, בשבוע שבו פרצה